

Service de lutte contre la pauvreté,
la précarité et l'exclusion sociale

Steunpunt tot bestrijding van armoede,
bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting

Dienst zur Bekämpfung von Armut, prekären
Lebensumständen und sozialer Ausgrenzung

Persbericht

Nieuwe ordonnantie betreffende het waterbeleid in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest: een belangrijke stap in de strijd tegen waterarmoede

Brussel, januari 2022

Sinds 1 januari 2022 zijn er nieuwe sociale maatregelen van kracht die het waterbeleid in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest regelen, de nieuwe ordonnantie hiervoor is enkele dagen geleden in het Belgisch Staatsblad gepubliceerd. Er is met name een sociale tegemoetkoming en een verbod op waterafsluitingen voor huishoudelijke gebruikers ingevoerd. Het gaat om twee aanbevelingen die reeds lang door het Steunpunt tot bestrijding van armoede - een interfederale en onafhankelijke publieke instelling die tot taak heeft de effectiviteit van de uitoefening van grondrechten in situaties van armoede en bestaansonzekerheid te evalueren – naar voren worden geschoven.

De nieuwe ordonnantie¹ tot wijziging van sommige bepalingen van de twee ordonnanties die de drinkwatervoorziening in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest regelen, biedt nieuwe perspectieven om de toegang tot water te verbeteren, dit in een context van stijgende waterprijzen als gevolg van de invoering van de Europese norm om zich te baseren op de 'effectieve kost' van water. De herziening van deze ordonnanties is het initiatief van de minister van Klimaattransitie, Leefmilieu, Energie en Participatieve Democratie, Alain Maron, die begin 2020 ook een werkgroep 'waterarmoede' heeft opgericht, waarin verschillende actoren² - waaronder het Steunpunt tot bestrijding van armoede - zijn samengebracht.

Steeds hogere waterfacturen

In zijn tweejaarlijkse Verslag 2018-2019 '[Duurzaamheid en armoede](#)' wijdt het Steunpunt een hoofdstuk aan het recht op water en sanitatie en wijst het erop dat de duurzame ontwikkelingsdoelstelling 'Verzekerd toegang tot duurzaam beheer van water en sanitatie voor iedereen' (SDG 6) nog lang niet is bereikt, zowel in de landen van het Zuiden als van het Noorden. In België is waterarmoede een realiteit in de drie gewesten van het land, wat

---

¹ [Ordonnantie tot wijziging van sommige bepalingen van de ordonnantie van 20 oktober 2006 tot opstelling van een kader voor het waterbeleid en de ordonnantie van 8 september 1994 tot regeling van de drinkwatervoorziening via het waterleidingnet in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest om sociale maatregelen op te nemen](#), B.S., 17 januari 2022, p. 1756.

² Naast het Steunpunt, zijn ook volgende actoren lid van deze werkgroep : Vivaqua, Brugel, Leefmilieu Brussel, actoren rond de strijd tegen armoede, schuldenlast en waterarmoede (Infor GazElec, FdSS, Services de Médiation de Dettes, Federatie van OCMW's), Brulocalis, vrederechters, en ook een aantal onderzoekers van ULB.

hoofdzakelijk te wijten is aan de stijging van de waterprijs, gecombineerd met situaties van bestaansonzekerheid en slechte woonomstandigheden.

De laatste jaren zijn de waterfacturen in de drie gewesten inderdaad gestegen. Uit de cijfers van Vivaqua³ blijkt dat de prijs van water in Brussel tussen 2005 en 2020 is gestegen van 161 euro tot 257 euro voor een gemiddeld verbruik van 70 m³. Sinds 1 januari 2022 omvat de waterprijs alle kosten in verband met de drinkwatervoorziening en de saneringsdiensten, en men verwacht dan ook een nieuwe prijsstijging van ongeveer 15 % voor de Brusselse gezinnen⁴. Bovendien weegt de waterfactuur zwaarder door in het budget van huishoudens met het laagste inkomen. Cijfers voor België tonen dat 25 % van de huishoudens met het laagste inkomen (het eerste inkomenskwartiel) gemiddeld 1,4 % van hun totale consumptie aan water besteedt, tegenover 0,8 % voor huishoudens met het hoogste inkomen (het vierde inkomenskwartiel)⁵. Hier bovenop komt vaak nog een slechte kwaliteit van de woning, die op haar beurt de rekening doet stijgen, bijvoorbeeld door waterlekken in verouderde leidingen.

Dergelijke factoren leiden voor veel huishoudens tot betalingsmoeilijkheden en soms tot beslissingen om de watervoorziening af te sluiten. Uit de statistieken van Vivaqua⁶ blijkt dat in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest in 2019 891 waterafsluitingen zijn gebeurd. Dergelijke situaties van niet-toegang tot water zijn in strijd met het recht op een waardig leven⁷ en daarom roept het Steunpunt tot bestrijding van armoede in zijn tweejaarlijkse Verslag '[Duurzaamheid en armoede](#)' op om het recht op water in de Grondwet op te nemen.

Sociale maatregelen in functie van de toegang tot water en sanitatie

In deze context was een herziening van het wetgevend kader rond de toegang tot water en sanitatie noodzakelijk. Het Steunpunt tot bestrijding van armoede is dan ook verheugd over het initiatief van de minister van Klimaattransitie, Leefmilieu, Energie en Participatieve Democratie en dankt de partners van de werkgroep die heeft bijgedragen tot de vaststelling van sociale maatregelen om de kost van water voor de Brusselse inwoners met een laag inkomen aan te pakken. Hieronder worden vier interessante elementen uit de ordonnantie⁸ belicht die tegemoetkomen aan de aanbevelingen van het Steunpunt.

Ten eerste is er de invoering van een sociale tegemoetkoming voor alle rechthebbenden van de Verhoogde Tegemoetkoming (VT) van de ziekteverzekering, met een vast en een variabel deel afhankelijk van het aantal personen in het huishouden. Om zo veel mogelijk verschillende

---

³ Zie <https://www.vivaqua.be/content/uploads/2021/06/VIVAQUA-activiteitsverslag-2020-Nederlands.pdf>

⁴ Zie <https://www.vivaqua.be/nl/nieuwe-watertarieven-in-januari-2022/>

⁵ Koning Boudewijnstichting (2019). [Water voor iedereen! Situatieschets van waterarmoede in België](#), Brussel, Koning Boudewijnstichting.

⁶ Zie https://www.vivaqua.be/content/uploads/2021/02/2019_vivaqua_activiteitsverslag.pdf

⁷ In september 2010 bevestigde de VN-Mensenrechtenraad dat het recht op drinkbaar water en op sanitatie komt van het recht op een adequate levensstandaard en intrinsiek verbonden is met het recht op de hoogst mogelijk bereikbare standaard van fysieke en mentale gezondheid, evenals met het recht op leven en op menselijke waardigheid. Zie: Conseil des droits de l'homme (2010), Besluit A/HRC/RES/15/9, <https://undocs.org/en/A/HRC/RES/15/9>.

⁸ [Ontwerp van ordonnantie tot wijziging van sommige bepalingen van de ordonnantie van 20 oktober 2006 tot opstelling van een kader voor het waterbeleid en de ordonnantie van 8 september 1994 tot regeling van de drinkwatervoorziening via het waterleidingnet in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest om sociale maatregelen op te nemen](#), Brussels Parlement, DOC A-430/2 – 2021/2022.

bevolkingsgroepen met een laag inkomen te kunnen identificeren, is het van belang om de mogelijkheden van toekenning op basis van inkomen en van statuten te combineren. Het gebruik van het VT-criterium voor de toekenning van de sociale tegemoetkoming, zoals voorzien in de nieuwe ordonnantie, is dan ook in overeenstemming met deze aanbeveling van het Steunpunt, omdat dit het mogelijk maakt mensen in verschillende precare situaties te identificeren en een recht te geven op basis van zowel inkomen als statuut.

Een tweede interessant element van de nieuwe maatregelen is het voornemen om het recht op sociale tegemoetkoming zoveel mogelijk te automatiseren, via een gegevensuitwisseling tussen de Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid (KSZ) en de wateroperator op basis van het rijksregisternummer. Klanten met een individuele meter krijgen dus automatisch een korting op hun factuur. Het VT-statuuut dat deze automatisering mogelijk maakt, is een piste die het Steunpunt reeds verkend heeft voor de energie- en watersector in zijn tweejaarlijkse Verslag 2014-2015 '[Publieke diensten en armoede](#)' en in 2021 heeft aanbevolen in zijn [advies](#) over een verlenging en structurele verankering van de federale maatregel tot uitbreiding van de toegang tot het sociaal tarief voor elektriciteit en/of aardgas naar de rechthebbenden op verhoogde tegemoetkoming.

Ten derde voorziet de ordonnantie in het behoud van het Sociaal Fonds. Hiermee wordt tegemoet gekomen aan de vraag van het Steunpunt om een sociale correctie te combineren met een sociaal fonds. Vlaanderen geeft de voorkeur aan een sociaal tarief, terwijl Wallonië een sociaal waterfonds heeft. De combinatie van de twee maatregelen is zeker een stap vooruit wat de toegang tot water betreft.

Last but not least verbiedt de nieuwe ordonnantie waterafsluitingen voor huishoudelijke gebruikers, behalve in uitzonderlijke gevallen die in een decreet zullen worden gespecificeerd. Deze maatregel beantwoordt aan de vraag om een minimale watervoorziening te garanderen, zoals door het Steunpunt in verschillende van zijn werkzaamheden en door andere actoren naar voren is gebracht, teneinde het recht om in waardigheid te leven te garanderen. We hopen dat zo'n formeel verbod op waterafsluitingen de andere twee Gewesten zal inspireren.

Het belang van een monitoring

De ordonnantie voorziet terecht in een evaluatie van de uitvoering van de sociale tussenkomst, uiterlijk drie jaar na de inwerkingtreding van de maatregel. In dit verband zou het nuttig zijn een lijst op te stellen van indicatoren voor de jaarlijkse monitoring, met betrokkenheid van de verschillende actoren bij de interpretatie van de gegevens. In Vlaanderen is een dergelijke lijst in de regelgeving⁹ opgenomen, en bestaat er een klankbordgroep waarin de betrokken actoren uitwisselen over de sociale indicatoren en zo de uitvoering van de regelgeving opvolgen.

Dit sluit ook aan bij een transversale aanbeveling vanuit de werkzaamheden van het Steunpunt rond het belang van een *ex post* evaluatie van het sociaal beleid. De deelname van de verenigingen waar armen het woord nemen, alsook van andere stakeholders, is essentieel voor dergelijke evaluaties.

---

⁹ [Ministerieel besluit van 20 april 2021](#), B.S., 03/06/21.

Een van de aspecten die bijvoorbeeld moet worden geëvalueerd is het risico van non-take-up voor mensen met een collectieve meter voor wie de toekenningsprocedure niet automatisch is.

Verdere versterking van het recht op water en sanitatie

De sociale maatregelen in de nieuwe ordonnantie zijn een stap in de richting van de realisatie van SDG 6 van de Agenda 2030 van de Verenigde Naties. Daarnaast zijn nog andere maatregelen belangrijk. Naast het verankeren van het recht op water en sanitatie in de Grondwet - wat zeker een belangrijk signaal zou betekenen in België - kunnen andere middelen worden ingezet om water toegankelijker te maken voor mensen in armoede. Zoals uiteengezet in het Verslag '[Duurzaamheid en armoede](#)' van het Steunpunt, hebben mensen die in armoede leven het moeilijk om hun waterfacturen te betalen, niet alleen vanwege de prijs van water, maar ook omdat zij minder dan anderen toegang hebben tot waterbesparende maatregelen, zoals systemen voor de opvang van regenwater of waterbesparende huishoudelijke apparaten. Het Steunpunt dringt dan ook aan op verdere acties om de toegang tot dergelijke waterbesparende ingrepen, die iedereen in staat zouden stellen zijn verbruik -en dus tegelijk zijn waterfactuur - te verlagen. Dit kan in combinatie gebeuren met de invoering van de mogelijkheid van een gratis waterscan, zoals in Vlaanderen voor bepaalde doelgroepen is voorzien.

Het Steunpunt tot bestrijding van armoede zal met interesse de uitvoering van de ordonnantie verder volgen en staat ter beschikking om bij te dragen tot de evaluatie van de maatregelen, in het bijzonder met betrekking tot de problematiek van non-take-up van rechten.

Contactpersonen:

Henk Van Hootegem (NL) : 02/212.31.71 - gsm : 0485/71.52.24 - henk.vanhootegem@cntr.be

Emily Clissold (FR) : 02/212.31.61 – gsm : 0477/04.25.42 – emily.clissold@cntr.be

Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting

Service de lutte contre la pauvreté, la précarité et l'exclusion sociale

Rue Royale 138, 1000 Bruxelles | Koningsstraat 138, 1000 Brussel

T.: +32 (0)2 212.31.67 - www.luttepauvrete.be | www.armoedebestrijding.be

E-mail: luttepauvrete@cntr.be | armoedebestrijding@cntr.be

Wil je de actualiteit van het Steunpunt op Twitter volgen ?

Schrijf je dan in op [@Luttepauvrete](https://twitter.com/Luttepauvrete)

Wil je op de hoogte van onze activiteiten blijven?

Schrijf je dan in op onze [Nieuwsflits](#)